

Duyuru Tarihi : 14.04.2008
Duyuru No : DUYURU/2008-045
Yayınlandığı Yer : DÜNYA GAZETESİ / 14 NİSAN 2008

Erdoğan SAĞLAM
Yeminli Mali Müşavir
BDO Denet

AR-GE TEŞVİK YASASINDA KAFALAR KARIŞIK

Ülkemizde zaman zaman çok önemli işler yapılıyor. Buna en yeni örnek, 12.03.2008 tarih ve 26814 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ve 2023 yılı sonuna kadar uygulanacak olan 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun. Bu Kanunla, Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla çok önemli teşvikler getirildi. Bunlar özetle şöyle:

- Ar-Ge harcamalarının % 40’ı beyanname üzerinde ayrıca gelir veya kurumlar vergisi matrahından indiriliyordu. 1 Nisan 2008 tarihinden itibaren yapılacak harcamalar için oran % 100’e çıkarıldı. İzleyen yıllarda indirimin yeniden değerlendirilme oranında artırılarak uygulanması öngörüldü.
- Gelir vergisi stopaj teşviki getirilerek, Ar-Ge ve destek personelinin ücretleri gelir vergisinden kısmen (doktoralı olanlarda % 90, diğerlerinde %80) istisna edildi.
- Sigorta prim desteği getirildi. Buan göre, Ar-Ge ve destek personelinin ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı, her bir çalışan için beş yıl süreyle Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacak.
- Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile ilgili olarak düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden istisna edildi.
- Genç girişimcilere sermaye desteği getirildi.(Teknogirişim sermaye desteği)
- Rekabet öncesi işbirliği projeleri teşvik edildi.
- TÜBİTAK veya benzeri kurumlar tarafından bu projeleri yürütenlere, hibe şeklinde geri alınmamak üzere sağlanan parasal desteklerin gelir yazılmayıp pasifte fon hesabına alınması öngörüldü. Bu fon izleyen 5 yıl, sermayeye ilave dışında, başka bir hesaba nakledilemeyecek ve işletmeden çekilemeyecek. Böylece parasal Ar-Ge teşvikleri belli koşullarla bir anlamda vergiden istisna edilmiş oldu.

1 Nisandan itibaren yürürlüğe giren teşviklerle ilgili uygulama yönetmeliği ne yazık ki bu yazının hazırlandığı sırada yayımlanamamıştı. Bu olumsuzluğu bir tarafa bırakıp, özel teşvik yasasını çıkaranları alkışlıyoruz. Ülkemiz için çok büyük bir adım atıldılar...

Bugün değinmek istediğimiz konular, kamuoyundaki bazı hatalı yorumlar ve tereddütler hakkında.

Küçük işletmelerin desteklenen projeleri de yasadan yararlanacak

Ar-Ge yasasından sadece 50 kişilik Ar-Ge personeli bulunan Ar-Ge merkezlerinin yararlanıp, küçük işletmelerin fiilen teşvik dışında bırakıldığı söyleniyor. Bu tamamen yanlış. Teşviklerden en az 50 Ar-Ge personeli çalıştıran **Ar-Ge merkezlerinin** yanı sıra, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca **desteklenen Ar-Ge ve yenilik projeleri de yararlanacak**. Görüldüğü gibi, 50 kişilik Ar-Ge personeli istihdam edemediği için Ar-Ge merkezi oluşturamayanlar, desteklenmesi uygun bulunan projeleri için destek unsurlarından yararlanabilecek.

Gelir vergisi stopaj teşvikinden işverenler yararlanmalı

Tasarının Meclis'e sevk edilen şeklinde, Ar-Ge ve destek personelinin ücretleri üzerinden hesaplanacak gelir vergisinin belirlenen oranlarda muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk edecek vergiden indirilmek suretiyle "*terkin*" edileceği öngörülmekte idi. Komisyonunda tasarının bu bölümü değiştirilerek teşvik "*istisna*" şekline dönüştürüldü. Terkin uygulaması benimsenmiş olsa idi, hesaplanan vergi personelin ücretinden kesilip muhtasar beyannameye dahil edildikten sonra, terkin konu olacak tutar beyannamenin ilgili satırında indirilmek suretiyle işlem yapılacaktı. Böylece kalan tutar vergi dairesine ödenecekti. İstisna uygulamasında ise vergi hiç hesaplanmayacak ve beyan edilmeyecek.

Terkin uygulamasında teşvikten işverenlerin yararlanacağı çok açıktı. İstisna yoluyla teşvikten kimin yararlanacağı ise tartışma konusu oldu. Hiç vergi hesaplanmayacağı için çalıştırılan Ar-Ge ve yenilik personelinin bu avantajdan yararlanacağını ileri sürenler var. Bize göre 5746 sayılı Kanun'la getirilen destekler Ar-Ge faaliyetini yapan işverenleri teşvik etmeye yöneliktir. Gelir vergisi istisnasının yaratacağı avantajdan da işverenlerin yararlanması gerekir. Nitekim 5084 sayılı Bölgesel Teşvik Kanununda düzenlenmiş bulunan ve terkin şeklinde uygulanan gelir vergisi stopaj teşvikinden işverenler yararlanmaktadır. 5746 sayılı Kanunda teşvikin "*terkin*" şeklinde değil "*istisna*" şeklinde düzenlenmiş olması, teşvikten işverenlerin yararlandırılmasına engel teşkil etmez. Sırf bu nedenle brüt ücret sistemi uygulayan işverenlerin Ar-Ge personeli net ücrete geçirdiği söyleniyor. İş barışını bozma tehlikesi içeren bu durumun düzeltilmesi gerekir. Maliye, hesaplanan vergilerin çalışanların ücretlerinden kesileceğini, sonra beyanname üzerinde istisna uygulanmak suretiyle bunların vergi dairesine ödenmeyeceğini açıklamalıdır. Bu husus işverenlerle çalışanları karşı karşıya getirebilir.

Ar-Ge harcaması nasıl kayıtlara alınacak?

Aslında bu konuda hiç tartışma yoktu. Yani Ar-Ge harcamaları türüne göre doğrudan gider yazılıyor ya da aktifleştirilip amortisman tabi tutuluyordu. Yapılan vergi incelemelerinde eleştirilince 1 no.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde olay çözümü (!) kavuşturulmaya çalışıldı. Denildi ki, Ar-Ge harcamaları gayrimaddi hakka yönelik ise aktifleştirilecek, gayrimaddi hakka yönelik olmayan ve Vergi Usul Kanunu (VUK) hükümleri çerçevesinde aktifleştirilmesi gerekmeyen harcamalar ise doğrudan gider yazılacak. Bu da çözüm olmadı, kafalar iyice karıştı. "Hangi harcama gayrimaddi hakka yönelik, VUK hükümlerine göre hangi harcama aktifleştirilmeli, amortisman ne zaman başlanacak, hangi oran kullanılacak?" gibi soruların ardı arkası kesilmedi? 5746 sayılı Teşvik Kanunu konuyu çözmedi, iyice karıştırdı.

Kanunda, Ar-Ge indirimi olarak kurum kazancından indirim konusu yapılan harcamaların ayrıca Vergi Usul Kanunu'na göre aktifleştirilmek suretiyle amortisman yoluyla itfa edileceği belirtildi. Sorular devam ediyor: Artık hiçbir ayırım yapılmadan tüm Ar-Ge harcamaları aktifleştirilecek mi, VUK'a göre aktifleştirilmek suretiyle amortisman yoluyla itfa edilmekten ne anlaşılmalıdır? vs.vs.vs.

Bizim görüşümüz şöyle: Ar-Ge harcamaları ayırım yapılmaksızın proje sonuçlandırılıncaya kadar aktifte geçici bir hesapta bekletilmeli, proje tamamlandığında bir iktisadi kıymet oluşmaması durumunda doğrudan gider yazılmalı, proje başarılı olup bir iktisadi kıymet oluşması durumunda ise aktifleştirilerek amortisman tabi tutulmalı. 333 sıra no.lu VUK Genel Tebliği'nde Ar-Ge harcamaları için faydalı ömür 5 yıl ve dolayısıyla amortisman oranı % 20 olarak belirlendiğinden, aktifleştirilen Ar-Ge harcamaları % 20 oranı esas alınarak amortisman ayrılmalı. Haklar için belirlenen 15 yıllık süre dikkate alınmamalı. Hızlandırılmış amortisman uygulamasına da bize göre engel yok.